


Türkiyede Okul Öncesi Dönemde İki Dillilik Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin İncelenmesi (2007-2021)*

Araştırma Makalesi / Research Article

 **Burcu ÜNYILMAZ**, Bursa Teknik Üniversitesi

Öz

İki dillilik, tüm dünyada disiplinler arası çalışmalarla tüm hızıyla çeşitli açılardan araştırılmaya devam eden konuların başında gelmektedir. İletişim ve ulaşımın hızla yaygınlaştığı, ülkelerin ve milletlerin birbirleriyle hiç olmadığı kadar daha fazla iletişime geçtiği bir dönemde iki dillilik araştırmacılar tarafından ilgiyle incelenmeye devam etmektedir. Jeopolitik konumu, Avrupa Birliği'ne giriş sürecine uyumlanma politikaları ve yoğun göç alması sonucu, Türkiye'de iki dillilik kavramı anaokulları için de çeşitli açılardan tartışılmaya başlanmıştır. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili az sayıda araştırmanın yapıldığı ülkemizde 2007-2021 yılları arasında okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin ve makalelerin kapsamlarını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, yirmi beş lisansüstü teze ve yirmi bir makaleye ulaşılmış ve bu çalışmalar, "yıllara, yöntemlerine, konularına, örneklem/çalışma grubuna, veri toplama aracına, veri analiz tekniklerine, inceledikleri dillere ve lisansüstü tezlerin yapıldığı bölümlere göre dağılım" değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, 2020 ve 2021 yıllarında daha çok çalışma yapıldığı ve vaka incelemelerinin daha çok tercih edildiği belirlenmiştir. Dil gelişiminin çeşitli açılardan incelenmesi konusunun daha çok seçildiği, en çok çocukların örneklem olarak ele alındığı ve veri toplama aracı olarak en çok ölçekler tercih edilmiştir. Veri analiz tekniği olarak en çok testler tercih edilmiştir. Çalışmaların Türkçe-İngilizce dilleri arasında daha çok yapıldığı ve lisansüstü tezlerinde okul öncesi eğitimi bölümünde çalışmaların daha fazla yapıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

İki dillilik,
anaokulunda iki dillilik,
okul öncesi iki dillilik.

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi:13.05.2022
Kabul Tarihi: 13.08.2022
E-Yayın Tarihi:28.12.2022

Investigating Postgraduate Dissertations and Articles on Bilingualism in Preschool Period in Turkey (2007-2021)

Abstract

Bilingualism is one of the leading topics that continues to be researched from various perspectives at full speed with interdisciplinary studies all over the world. Bilingualism continues to be studied with interest by researchers at a time when communication and transportation have become widespread and countries and nations communicate with each other more than before. As a result of its geopolitical position, policies to adapt to the European Union accession process and the intense immigration, bilingualism concept in Turkey has started to be discussed from various perspectives for kindergartens. The aim of this research is to reveal the scope of postgraduate theses and articles on bilingualism in the preschool period between 2007-2021 in our country, where little research has been done on bilingualism in pre-school period. In this respect, twenty-five graduate theses and twenty-one articles were reached, and these studies were examined according to the variables of "distribution by years, methods, subjects, sample/study group, data collection tool, data analysis techniques, languages studied and departments in which graduate theses were made". As a result of the research, it was determined that studies were conducted in 2020 and 2021 more and case studies were preferred more. The subject of examining language development from various perspectives was chosen more, children were mostly considered as a sample, and scales were mostly preferred as data collection tool. As data analysis technique, tests were preferred more. It has been determined that more studies are conducted between Turkish and English languages and that more studies are carried out in the pre-school education department in postgraduate theses.

Keywords

Bilingualism,
bilingualism in kindergarten,
preschool bilingualism

Article Info

Received:05.13.2022
Accepted:08.13.2022
Online Published:12.28.2022

Atf (How to cite)

Ünyılmaz, B. (2022). Türkiyede okul öncesi dönemde iki dillilik üzerine yapılan lisansüstü tezlerin ve makalelerin incelenmesi (2007-2021). Çocuk ve Gelişim Dergisi, 5(10), 37-52.

Sorumlu Yazar: Burcu Ünyılmaz, burcu2310@hotmail.com

Bu makale 24.06.2022 tarihinde FLE Joint Conference'da sözlü sunum olarak bildirilmiştir.

Giriş

İki dillilik, ana dili farklı olan bir ülkede yaşayan veya göç etmiş ailelerde veya savaş, hastalık, salgın gibi çeşitli durumlardan dolayı çocukların iki farklı dil uyarınları ile büyüdükleri ve/veya çocukların ebeveynlerince farklı dillerin konuşulduğu bir ortamda dile maruz kalma durumu olarak nitelendirilebilir. İki dillilik dünyanın büyük bir kısmında göç, eğitim ve ev ortamı gibi durumlardan kaynaklanmaktadır. İki dillilik yaygın bir durum olarak kabul görmektedir ve bu yaygınlık, iki dilli olmanın zorlayıcı bir durum olmadığını göstermektedir. İki dillilik üzerine ortak bir tanım sağlanmamakla beraber iki dilin edinimi farklı koşullarda gerçekleşebilmektedir (Costa & Sebastián-Gallés, 2014).

Alanyazın erken yaşta yabancı dil öğretimiyle ilgili tarandığında, Bialystok (2016) ve Dennaoui vd. (2016)'nin yaptığı çalışmalarda erken çocukluk döneminin ikinci bir dil öğretimiyle ilgili temel becerilen ve tutumların oluşturulması için önemli olduğunu görülmektedir. Bu çocuklar aynı zamanda farklı kültürel değerleri öğrenmekte, daha hoşgörülü, evrensel ve kaliteli iletişim kurabilen kişiler olabilmektedir (Genç & Er, 2007). Bunun yanı sıra, iki dilli olmak çocukların dil gelişimi, bilişsel gelişim, sosyal gelişim ve öz düzenleme becerileri açısından gelişmesini sağlamakta ve çocukların gelecekteki akademik hayatlarına da olumlu etkisi olmaktadır (Kearney & Barbour, 2015).

Dünya literatürüne baktığımızda iki dillikle ilgili çalışmaların gitgide önem kazandığı görülmektedir. Bu tür çalışmalarda iki dilli olmanın sağladığı bazı avantajlardan ve iki dilliliğin disiplinleri birbirine bağlamasından dolayı bu alanla ilgili yapılan çalışmaların sayısı artış göstermiştir. Gelişmiş ülkelere baktığımızda önemli çalışmalar dikkatimizi çekmektedir. Özellikle son 30 yılda bu alanla ilgili yazılan kitapların, makalelerin ve tezlerin sayısı artmış, daha fazla araştırma yapılmış ve bu konuyu ele alan internet sitelerinin sayısı artmıştır (Bican, 2017). Okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili daha fazla araştırma yapılması gerektiğini vurgulayan çalışmalara yabancı literatürde de rastlamaktayız. Lazzarino (2017) okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili çalışmaların yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Grover vd. (2018) iki dilliliğin gelişimi ve sınıf kalitesi arasındaki karmaşık farklılığın çözümlenmesi için daha çok müdahale çalışmalarının yapılmasını gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca, Schoder (2010) 3-6 yaş grubu yabancı dil öğreniminin daha çok akademik araştırmaya ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Millett (2010) iki dilli çocukların olası en iyi sonuçlara ulaşması konusunda aile ve öğretmenlerin çeşitli şekillerde yararlanacağı iki dilli olma deneyiminin spesifik yönlerinin araştırılması gerektiğini belirtmiştir.

Türkiyede durumu değerlendirmek gerekirse eski tarihlerden bu yana göç hattında bulunması, kıtalar arası geçiş noktası olması ve sınırları açısından birçok farklı ülkeye komşuluk yapması da göz önüne alınırsa Türkiyede resmi dil olan Türkçe'nin yanı sıra çeşitli dil ve lehçeler konuşulmaktadır. Örnek vermek gerekirse, nüfusun %84,54'ü Türkçe, %12,98'i Kürtçe, %1,38'i Arapça ve %1,11'i diğer dilleri konuşmaktadır. 2011 yılında ortaya çıkan Suriye savaşı da Türkiye'yi dolaylı olarak etkilemiş ve maruz kaldığımız göçten dolayı özellikle son yıllarda iki dilli bireylerin sayısı artmıştır (Biçer & Alan, 2019; Kesmez, 2015; Koşan, 2015).

Göçün yanı sıra, Türkiye'nin takip ettiği Avrupa Birliği eğitim politikaları da Türkiyede yabancı dil eğitiminin yanı sıra iki dilli eğitimi gündeme getirmiştir. Dil öğreniminin en kritik süreçlerinden birinin erken çocukluk dönemi olduğunun göz önüne alınmasıyla birlikte ülkemizde de birçok anaokulunda iki dilli erken

çocukluk eğitim programları görülmektedir. Avrupa Birliği dil programlarıyla beraber ülkemizde 15 yılı aşkın süredir erken çocuklukta yabancı dil eğitimi ve çok dilli eğitim önem kazanmıştır (Çetintaş & Yazıcı, 2016).

Alanyazın incelendiğinde okul öncesi dönemde eğitim veren öğretmenlerin de iki dilli eğitim verme konusunda yetiştirilmesi gerektiği, lisans ve yüksek lisans eğitimlerinde iki dillilikle ilgili eğitimlerin verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca dil gelişimi alanında yapılan çalışmalar yeterli görülmemiş ve bu alanda yapılan çalışmaların çocuklarla beraber onların ebeveynlerine ve eğitimcilere de faydası olacağı belirtilmiştir. Özellikle dil gelişimi alanında daha fazla doktora tezi çalışmasının yapılması gerektiğine dikkat çekilmiştir (Çetintaş & Yazıcı, 2016; Kiremit, 2019). Benzer şekilde yüksek lisansa göre daha zorlayıcı giriş şartlarına sahip olan doktora eğitimi daha az sayıda yapılan tezlerle sonuçlanmaktadır. Özellikle okul öncesi dil gelişimi alanında yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğu araştırmacılar tarafından vurgulanmıştır (Coşkun vd., 2014). Bundan dolayı, Türkiye'de alanda ne tür çalışmalar yapıldığı ve hangi çalışmalara ağırlık verilmesinin gerektiğinin anlaşılması için okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların yanı sıra makalelerin de taranması ve incelenmesi önem arz etmektedir.

Türkiye'deki literatürü incelediğimizde Tercan & Tercan (2020) eğitimsel dilbilim, dil politikası, dil planlaması gibi farklı alanların bir araya getirilerek, okul öncesi dönemde iki dilli eğitim araştırmalarının disiplinler arası bir şekilde çalışması gerektiğini vurgulamışlardır. Burcu vd. (2018) yaptığı çalışmada iki dilli eğitim veren anaokulundaki 6 öğretmenden yalnızca birinin hem iki dilli hem de tek dilli çocuklar için okumayla yazmayla ilgili uygun çalışmalar geliştirilip kullanıldığını ve uygun bir sınıf ortamının sağlandığını düşündüğünü belirtmiştir. Çetintaş & Yazıcı (2016) iki dilli eğitim veren anaokulundaki öğretmenlerle yaptığı araştırmalarında öğretmenlerden bazılarının sistemsel ve program uygulama ve yönetimiyle ilgili sorunlar belirttiğini ortaya koymuştur. Bu öğretmenlerden biri İngilizce öğretmenin ders yaparken diğer öğretmenin dersi beraber götürme yerine başka işlerle uğraştığını belirtmiştir. Korkut (2014) yaptığı araştırma sonunda okul öncesi dönemde gittikçe yaygınlaşan çift dilli eğitimle ilgili yurt dışındaki farklı ülkelerde yapılan uygulamaların incelenip karşılaştırılarak gerekli standartların takip edilip edilmediğinin kontrol edilmesinin önemini vurgulamıştır. İnceçay & Soruç (2013) ise okul öncesi dönemde iki dilli ve tek dilli çocukların sözel dil gelişimlerini ve fonolojik algılarını ortaya koyan çalışmalarında genelleme yapabilmek için sınırlı bir grupta çalıştıklarını ve benzer konuda daha fazla çalışma yapılması gerekliliğini vurgulamışlardır. Tüm bu çalışmaların ortak noktası Türkiye'de okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili daha fazla çalışmanın yapılması gerektiğini vurgulamak olmuştur. Bundan dolayı, ülkemizde şimdiye kadar bu alanda ne tür çalışmalar yapıldığını ve hangi alanlarda eksiklikler görüldüğünü tespit etmek önemlidir.

Daha önce okul öncesi dönemde eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin (Kıldan & Ahi, 2013) ve iki dillilikle ilgili yapılan makalelerin incelemeleri (Günaydın, 2020) yapılmış olsa da bunlar çok sınırlı sayıda kalmakla beraber özellikle okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili lisansüstü tezlerin ve makale incelemelerinin yapıldığı bir çalışma görülmemektedir. Okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili çalışmalara ihtiyaç olduğu açıktır. Çalışmaların konusu, yapılan yaş grubu incelemesi, araştırma türleri, yıllara göre eğilimleri ve diğer değişkenlerin incelenmesi yurt içinde yapılacak olan diğer çalışmalara ışık tutması açısından önemlidir. Bu nedenle bu araştırmada okul öncesi dönemde iki dillilik üzerine 2007-2021 yılları arasında yapılmış makaleler ve lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır.

Türkiyede okul öncesi dönemde iki dillilik ile ilgili yayımlanmış;

- Makale ve lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Makale ve lisansüstü tezlerin yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
- Makale ve lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımı nasıldır?
- Makale ve lisansüstü tezlerin örneklem/çalışma grubuna göre dağılımı nasıldır?
- Makale ve lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
- Makale ve lisansüstü tezlerin veri analiz tekniklerine göre dağılımı nasıldır?
- Makale ve lisansüstü tezlerin incelediği dillere göre dağılımı nasıldır?
- Lisansüstü tezlerin yapıldığı bölümlere göre dağılımı nasıldır?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın temel sınırlılıkları aşağıdadır:

- Bu araştırma, Türkiyede okul öncesi dönemde çift dillilikle ilgili 2007-2021 yılları arasında yapılmış lisansüstü tezlerini ve makaleleri kapsamaktadır.
- Bu araştırma, 25 lisansüstü tez ve 21 makale ile sınırlıdır.
- Bu araştırmadaki tezler Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Tarama Merkezine kayıtlı erişime açık lisansüstü tezler ve *Google Akademik*, *Ulakbilim Ekual*, *Dergipark* ve *Proquest Turkey* veri tabanları ve arama motorlarındaki makalelerle sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada 2007-2021 yılları arasında yapılan makaleler ve lisansüstü tezleri betimsel içerik analizi yöntemi seçilerek incelenmiştir. Büyüköztürk vd. (2008)'nin da belirttiği gibi betimsel çalışmaların avantajlarından birisi de çalışmaların dikkatli bir şekilde incelenmesine olanak sağlamasıdır. Betimsel içerik analizi belli bir konu hakkında yapılmış nitel ve nicel çalışmaların gruplandırılmasına ve eğilimlerinin belirlenmesine yardımcı olmaktadır.

Evren Örneklem

Bu çalışmada lisansüstü tezlere ulaşmak için Yükseköğretim Kurumu Yayın Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından 2007-2021 yılları arasında yayımlanan tezler oluşturmaktadır. İki dillilik kavramı birden fazla alanı kapsayacağı için araştırmada sonuçlar anahtar kelimeler kullanılarak elde edilmiştir. Literatürde iki dillilik ve iki dilli eğitimle ilgili çalışmalar çok çeşitli şekilde alınmaktadır. İki dilli çocukların eğitimleriyle ilgili araştırmalarla beraber, edebiyat ve iki dillilik ilişkisi, çocukların sosyal ve psikolojik gelişimini ele alan çalışmalar ya da konuşma bozuklukları veya ses üretmeleriyle ilgili çeşitli çalışmalar yapıldığından konu bölümleri çok farklı alanlarda olabilmektedir. Turan & Akdağ-Çimen (2019)'den ve Sahlan vd. (2020)'den referans alınarak daha kapsamlı bir sonuç alınması için arama, tarama ve uygunluk ve sorgu/arama, tarama, uygunluk ve dahil etme kriterlerine göre anahtar kelimeler seçilmiş ve arama yapılmıştır. En iyi sonucu alabilmek için *iki dilli* veya *çift dilli* veya *bilingual*

kelimeleri tez adlarının içinde geçecek şekilde aranmıştır. Araştırmanın evrenini bu şekilde yapılan aramayla elde edilen tezlerden iki dillilikle ilgili olan, 0-6 yaş grubunu ele alan ve Türkiyede yapılmış çalışmalar oluşturmaktadır. Bu tezlerin tek tek özet ve metot kısımları incelenerek 21 yüksek lisans, 4 doktora tezi olmak üzere toplam 25 tez bu araştırmanın evrenini oluşturmuştur.

Araştırmaya dahil edilen makalelere ulaşmak için *Google Akademik*, *Ulakbilim Ekual*, *Dergipark* ve *Proquest Turkey* veri tabanları ve arama motorları taranmıştır. Yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı en iyi sonuçlara ulaşmak için anahtar kelimelerden yardım alınmıştır. Ara motorlarında *anaokulu iki dil** OR *anaokulu çift dil** OR *erken çocukluk* iki dil** OR *erken çocukluk* çift dil** OR *okul öncesi iki dil** OR *okul öncesi çift dil** anahtar kelimeleri İngilizce karşılıkları olan *kindergarten bilingual** OR *kindergarten dual language* OR *early childhood bilingual** OR *early childhood dual language* OR *preschool bilingual** OR *preschool dual language* olarak başlıklarda aranmıştır. Bulunan makalelerin özet ve yöntem kısımları incelenerek aynı olan makaleler, iki dillilik konusunu ele almayanlar, yabancı dil öğretimini tek başına ele alanlar, okul öncesi dönemde çalışma yapılmayanlar ve Türkiye dışındaki ülkelerde yapılan çalışmalar elenmiştir. Bu şekilde elde edilen 21 makale bu çalışmada ele alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında veriler toplanırken öncelikle tezlere ulaşılmıştır. YÖK Yayın Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın internet sitesindeki YÖK Tez Arama sekmesinden belirlenen anahtar kelimelerle aramalar yapılmış ve 2007-2021 yılları arasında yayımlanmış tezlere ulaşılmıştır. Çeşitli dergilerde yayımlanmış makalelere ve dergilerde yayımlanmayan makalelere de ulaşmak için *Google Akademik*, *Ulakbilim Ekual*, *Dergipark* ve *Proquest Turkey* veri tabanları ve arama motorları kullanılarak 2011 ve 2021 yılları arasında yayımlanmış makalelere ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Tezler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sorularına uygun olarak hazırlanan tabloya göre veriler bizzat araştırmacının kendisi tarafından kategorilere ayrılarak yerleştirilmiştir. Tezlerin incelemesinde olduğu gibi makale incelemelerinde de içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sorularına uygun olarak hazırlanan tabloya veriler kategoriler halinde girilmiştir. Makalelerle ilgili bilgilerin girilip kaydedilmesi yine araştırmacı tarafından yapılmıştır. Elde edilen veriler yüzde ve frekans dağılımından yardım alınarak çözümlenmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, Türkiyede okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili 2007-2021 yılları arasında yapılmış lisansüstü tezlerin ve makalelerin yıllara, yöntemlerine, konularına, çalışma grubuna, çalışma grubunun yaş dağılımına, veri toplama araçları ve veri analizi tekniklerine, incelediği dillere ve lisansüstü tezlerin yapıldığı bölümlere göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 1. İki dillilikle ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı

Çalışmanın Türü	Yıllar															f	%
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021		
Doktora	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	16
Yüksek Lisans	1	0	2	1	0	2	0	1	5	0	2	0	1	3	3	21	84
Makale	0	0	0	0	1	0	1	2	1	2	1	2	2	5	4	21	45,65

Tablo 1’de görüldüğü gibi okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili yapılan lisansüstü çalışmalarının %16’sını doktora tezleri (f=4), %84’ünü yüksek lisans tezleri (f=21) oluşturmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere sadece 2007, 2010, 2012 ve 2021 yıllarında doktora çalışmaları yapılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde ise 2008, 2011, 2013, 2016, 2018 yıllarında hiç çalışma yapılmazken en çok çalışma 2015 yılında yapılmış ve diğer yıllara nazaran 2020 ve 2021 yıllarında da daha fazla ilgi görmüştür. Yapılan makale çalışmaları ise toplam çalışmaların %45,65’ini (f=21) oluşturmaktadır. Okul öncesi dönemde iki dillilik çalışmaları yüksek lisans tezlerinde olduğu gibi makale çalışmalarında da 2020 ve 2021 yıllarında diğer yıllara göre daha fazla yapılmıştır.

Tablo 2. İki dillilik ile ilgili yapılan çalışmaların yöntemlerine göre dağılımı

	Çalışmanın Türü			
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale	Toplam
İlişkisiz ölçümler deseni	1	0	0	1
DeneySEL desen	2	0	0	2
Karma desen	1	0	0	1
İki boyutlu betimsel çalışma	0	1	0	1
Etnografik durum çalışması	0	1	1	2
İlişkisel tarama modeli	0	2	1	3
Nedensel karşılaştırma araştırması	0	1	1	2
Vaka çalışması	0	4	3	7
Betimsel tarama modeli	0	3	0	3
Tarama modeli	0	3	1	4
Kesitsel betimsel çalışma	0	2	1	3
Doküman analizi	0	1	0	1
Betimsel ve açıklayıcı araştırma	0	1	1	2
Belirtilmemiş	0	2	6	8
Boylamsal çalışma	0	0	2	2
Görüşme tekniği	0	0	1	1
Çoklu durum çalışması	0	0	1	1
Fenomenoloji deseni	0	0	1	1
Sayısal analiz çalışması	0	0	1	1
Toplam	4	21	21	

Tablo 2 incelendiğinde iki dillilikle ilgili yapılan çalışmalar arasında yöntem olarak en çok (f=7) ile vaka çalışması yapıldığı görülmektedir. Bunu da (f=4) ile tarama modeli takip etmektedir. Genel olarak deneysel ve nicel çalışmalardan nitel betimsel çalışmalar tercih edilmiştir. Doktora çalışmalarında en çok (f=2) ile deneysel çalışmalar, yüksek lisans çalışmalarında en çok (f=4) ile vaka çalışması, makale çalışmalarında ise en çok (f=3) ile vaka çalışmaları tercih edilmiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak araştırmacılar iki dillilikle ilgili araştırmalarında daha çok vaka çalışmalarına yönelmiştir diyebiliriz.

Tablo 3. İki dillilikle ilgili yapılan çalışmaların konularına göre dağılımı

Doktora Çalışmaları	
Konusu	
Toplam	
İki dilli ve tek dilli çocukların dil özelliklerinin karşılaştırılması	1
İki dilli çocukların Türkçeyi kazanımlarına dil merkezli programının etkisi	1
İki dilli çocuklarda göreceli tümcelerin işlenmesi	1
Okul öncesi program etkinliklerinin iki dilli çocukların Türkçe dil gelişimine etkisi	1
Yüksek Lisans Çalışmaları	
İki dilli çocukların okula hazır bulunuşluluğu	1

İki dilliliğin okul öncesi eğitime yansımaları	1
Dil gelişiminin çeşitli açılardan incelenmesi	8
İki dilli olmanın zihin kuramı ve teorileri üzerine çalışmalar	3
İki dilli çocuklar tarafından Türkçe edinimi	1
İki dillilik hakkında öğretmen görüşleri	1
İki dilli çocukların sosyal gelişimi	2
İki dilli çocukların kod değiştirme mekanizmaları	1
Çocukların erken okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesi	1
İki dilli çocuklar için farklı ülkelerde geliştirilmiş eğitim modelleri	1
Normal ve dil bozukluğu olan tek dilli ve iki dilli çocukların kavram gelişimi	1
Makaleler	
Dil gelişiminin çeşitli açılardan incelenmesi	9
İki dillilik hakkında ebeveyn ve öğretmen görüşleri	5
İki dillilikle ilgili öğretmen görüşü, materyal ve uygulamalarının incelenmesi	1
İki dilli olmanın zihin kuramı ve teorileri üzerine çalışmalar	1
İki dilliliğin okul öncesi eğitime yansımaları	1
Dil ölçme aracı geliştirilmesi	1
İki dilli ve tek dilli çocukların dil gelişimi ve okuma olgunluğu ilişkisi	1
İki dilli çocukların ses bilimsel süreçleriyle ilgili çalışmalar	2
Toplam	46

Tablo 3'e bakıldığında çok çeşitli konularda çalışmalar yapıldığı gözlemlenmektedir. En çok tercih edilen konu alanı ise doktora tezlerinde çeşitlilik göstermekle beraber yüksek lisans tezlerinde (f=8) ve makalelerde (f=9) konu olarak dil gelişiminin çeşitli açılardan incelenmesidir. Bunu yüksek lisans tezlerinde iki dilliliğin zihin kuramı ve teorileri üzerine çalışmalar (f=3) ve makalelerde (f=5) ile iki dillilik hakkında ebeveyn ve öğretmen görüşleri oluşturmaktadır. Üçüncü olarak yüksek lisans tezlerinde iki dilli çocukların sosyal gelişimi (f=2) ve makalelerde ise iki dilli çocukların ses bilimsel süreçleriyle ilgili çalışmalar (f=2) konu olarak seçilmiştir.

Tablo 4. İki dillilikle ilgili yapılan çalışmaların örneklem/çalışma grubuna göre dağılımı

	Tüm Çalışmalar İçerisinde Değerler			
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale	
Çocuk	f=4 % 100	f=16 % 76,19	f=14 %66,66	f=34 % 73,91
Öğretmen	f=0 % 0	f=1 % 4,76	f=2 % 9,52	f=3 % 6,52
Mezun öğrenciler	f=0 % 0	f=1 % 4,76	f=0 % 0	f=1 % 2,17
Öğretmen ve çocuk	f=0 % 0	f=2 % 9,52	f=1 % 4,76	f=3 % 6,52
Eğitim sistemi	f=0 % 0	f=1 % 4,76	f=0 % 0	f=1 % 2,17
Kullanılan materyaller	f=0 % 0	f=0 % 0	f=1 % 4,76	f=1 % 2,17
Veliler	f=0 % 0	f=0 % 0	f=2 % 9,52	f=2 % 4,34
Öğretmen ve veliler	f=0 % 0	f=0 % 0	f=1 % 4,76	f=1 % 2,17
Toplam	4	21	21	

Tablo 4'te görüleceği üzere yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu %73,91 ile (f=34) çocuklar üzerinde yapılmıştır. Bunu sadece öğretmenler %6,52 (f=3) ve öğretmenlerle beraber çocuklar %6,52 (f=3) üzerine yapılan çalışmalar takip etmektedir. Doktora çalışmalarının hepsi çocuklar üzerine yapılmışken, yüksek lisans çalışmalarında en çok (f=16) çocuklarla ilgili yapılan çalışmalar %76,19 ile başı çekmektedir. Bunu %9,52 ile öğretmen ve çocuklarla yapılan çalışmalar (f=2) takip etmektedir. Kullanılan materyaller, veliler ve öğretmen ve velilerle ilgili yapılan çalışmalarsa tercih edilmemiştir. Makaleleri incelediğimizde en çok tercih edilen grubu %66,66 ile çocuklar üzerine yapılan çalışmalar (f=14) oluşturmaktadır. Bunu %9,52 ile öğretmenler (f=2) ve %9,52 ile veliler (f=2) üzerine yapılan çalışmalar takip etmektedir. Mezun öğrenciler ve eğitim sistemiyle ilgili yapılan çalışmalar makale konusu olarak tercih edilmemiştir.

Tablo 5. İki dillilikle ilgili yapılan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı

Veri Toplama Araçları	Çalışmanın Türü			Toplam
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale	
Gözlem ve görüşme formu	0	1	0	1
Ölçek	0	4	5	9
Dil örneği analizi	1	1	4	6
Anket	0	1	1	2
Doküman	0	1	1	2
Ölçek ve görüşme formu	1	4	2	7
Form ve dil örneği analizi	1	0	0	1
Ölçek, gözlem ve görüşme	1	1	0	2
Gözlem, görüşme ve doküman analizi	0	1	2	3
Form	0	3	1	4
Gözlem	0	1	2	3
Form, ölçek ve dil örneği analizi	0	1	0	1
Ölçek ve anket	0	2	0	2
Görüşme	0	0	2	2
Form ve görüşme	0	0	1	1
Toplam	4	21	21	

Tablo 5 incelendiğinde, çalışmalar arasında ölçeklerin (f=9) en çok tercih edilen ölçme aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. İkinci sırada görüşme formu ve ölçek (f=7) gelmektedir. Doktora çalışmalarında çok çeşitli yöntemler tercih edilmiş olup, yüksek lisans çalışmalarında en çok tercih edilen ölçme aracı tek başına ölçek (f=4) ve yine ölçek ve görüşme formu (f=4) kullanılmıştır. Diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında yüksek lisans tezlerinde form, dil örneği analizi ve görüşme kullanılmamıştır. Makalelerde ise yine diğer çalışma yöntemlerinde olduğu gibi en çok ölçek (f=5) tercih edilmiş ve bunu dil örneği analizi (f=4) takip etmektedir. Gözlem ve görüşme formu; form ve dil örneği analizi; ölçek, gözlem ve görüşme; form, ölçek ve dil örneği analizi ve ölçek ve anket gibi birden fazla ölçme araçlarının tercih edildiği bir ölçme yöntemi makale çalışmalarında tercih edilmemiştir.

Tablo 6. İki dillilikle ilgili yapılan çalışmaların veri ve analiz tekniklerine göre dağılımı

Veri ve Analiz Teknikleri	Çalışmanın Türü			Toplam
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale	
Test	3	7	4	14
Test ve betimsel analiz	0	1	0	1
İçerik analizi	0	2	3	5
Dil örneği analizi	0	4	8	12
Betimsel istatistik ve test	0	3	0	3
Betimsel istatistik	0	4	3	7
Betimsel analiz	0	0	3	3
Betimsel istatistik ve betimsel analiz	1	0	0	1
Toplam	4	21	21	

Tablo 6'da görüldüğü gibi çalışmaların büyük çoğunluğunun veri toplarken testleri (f=14) kullandıkları belirlenmiştir. İkinci sırada dil örneği analizi (f=12) gelmektedir. Doktora tezlerinde en çok testler (f=3) tercih edilmiştir. Bunu, betimsel istatistik ve betimsel analiz (f=1) takip etmiştir. Yüksek lisans tezlerinin veri ve analiz teknikleri incelendiğinde testlerin (f=7), dil örneği analizinin (f=4) ve betimsel istatistik (f=4) tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Yüksek lisans çalışmalarında tek başına betimsel analiz ve betimsel istatistik ve analiz yöntemleriyle veri toplanması tercih edilmemiştir. Makaleleri incelediğimizde çalışmaların büyük çoğunluğunu dil örneği analizi (f=8) oluşturmaktadır. İkinci sırada ise test (f=4) gelmektedir. Testlerle beraber betimsel

analiz/istatistik ve betimsel analiz ve istatistik araçlarıyla veri toplama yöntemi makale çalışmalarında tercih edilmemiştir.

Tablo 7. İki dillilikle ilgili yapılan çalışmaların inceledikleri dillere göre dağılımı

İncelenen Diller	Çalışmanın Türü			
	Doktora	Yüksek Lisans	Makale	Toplam
Türkçe- Felemenkçe	1	0	1	2
Türkçe-İngilizce	1	4	6	11
Norveççe/Almanca-Türkçe	1	0	0	1
Türkçe-Kürtçe	1	4	1	6
İngilizce/Fransızca/Bulgarca-Türkçe	0	1	0	1
İngilizce/Almanca/Farsça-Türkçe	0	1	1	2
Farsça/Arapça/Almanca/İngilizce-Türkçe	0	1	0	1
Kürtçe/Afganca/Rusça/Uygurca/Kazakça/Farsça/ İngilizce/ Romence/Arapça/Türkmençe/Tacikistanca- Türkçe	0	1	0	1
İngilizce-Arapça	0	1	0	1
Türkçe-Ermenice	0	1	0	1
İngilizce/Almanca/Rusça-Türkçe	0	0	1	1
Arapça/Farsça/Kürtçe/Özbekçe/Somalice-Türkçe	0	0	1	1
Türkçe-Çince	0	0	1	1
Türkçe-Almanca	0	0	1	1
Belirtilmemiş	0	4	1	5
Dil öğrenimi dışında çalışmalar	0	3	7	10
Toplam	4	21	21	

Tablo 7’de görüleceği üzere okul öncesi dönemde iki dillilik kavramı araştırılırken Türkçe en az 20 farklı dille karşılıklı incelenmiştir. Çalışmaların büyük çoğunluğu %23,91 ile Türkçe ve İngilizceyi (f=11) beraber öğrenmeye çalışan çocuklar üzerinde yapılmıştır. Doktora tezlerine bakıldığında Türkçeyle beraber birbirinden farklı dilleri öğrenen çocuklar üzerine çalışma yapıldığı görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinde ise Türkçe-İngilizce (f=4) ve yine aynı sayıda Türkçe- Kürtçe dilleri üzerine yoğunlaşan çalışmalar yapılmıştır. Makaleleri incelediğimizde ise en büyük payın Türkçe ve İngilizce iki dilliliği (f=6) üzerine yapılan çalışmalar olduğunu bulunmuştur.

Tablo 8. Lisansüstü tezlerin yapıldığı bölümlere göre dağılımı

Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Bölümler	Çalışmanın Türü			
	Doktora	Yüksek Lisans	f	%
Çocuk gelişimi	2	2	4	16
Eğitim programları ve öğretimi	1	1	2	8
İngiliz dili eğitimi	1	4	5	20
Okul öncesi eğitimi	0	6	6	24
Psikoloji	0	3	3	12
Eğitim yönetimi	0	1	1	4
Dil ve konuşma terapisi	0	3	3	12
Özel eğitim	0	1	1	4
Toplam	4	21	25	

Tablo 8’deki veriler incelendiğinde okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili yapılan araştırmalar çeşitli bölümlerin dikkatini çekmiştir. Çalışmalar bir bütün olarak ele alındığında en çok çalışmanın %24 ile okul öncesi eğitimi (f=6) alanında yapıldığı, bunu %20 ile İngiliz dili ve eğitimi (f=5) takip etmektedir. Doktora tezlerini ele alırsak çocuk gelişimi alanı (f=2) yapılan çalışmaların yarısı ile başı çekmektedir. Yüksek lisans tezlerinde ise okul öncesi eğitimi (f=6) alanında yapılan çalışmalar birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise İngiliz dili eğitimi

alanında (f=4) çalışmalar yapılmıştır. Zaten az çalışma olan doktora tezlerinde eğitim programları ve öğretimi (f=1) ve İngiliz dili eğitimi (f=1) alanında sadece birer tez yazılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde ise diğer bölümlerle karşılaştırıldığında eğitim programları ve öğretimi (f=1), eğitim yönetimi (f=1) ve özel eğitim (f=1) en az çalışma yapılan bölümler olmuşlardır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye'de 2007-2021 yılları arasında okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili yapılmış olan lisansüstü tezlerin ve makalelerin incelenmesi amaçlanmıştır. Okul öncesi dönemi ele almayan, iki dillilik üzerine yapılmamış, tek başına yabancı dil öğretimi üzerine duran ve Türkiye'de yapılmamış çalışmalar elenerek geriye kalan çalışmalarla bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Lazzarino (2017)'nin de belirttiği gibi okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili çalışmalar az bulunmakla beraber araştırmacıların bu alanda daha fazla çalışma yapmaya ihtiyacı vardır. Özellikle Bae (2007)'nin yaptığı Korece/İngilizce çalışmasında olduğu gibi ana dil ve ikinci dil arasında dil bilimsel farklılıkları olan diller arasında benzer çalışmaların yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Bundan dolayı Türkçe ve İngilizce de aynı benzer farklılıkları taşıdığından, bu araştırma şimdiye kadar Türkiye'de bu konuda hangi alanlarda ne tür araştırmaların yapıldığını ortaya koyması açısından önemlidir. Böylece araştırmacılar gelecekte okul öncesi dönemde iki dillilik konusunun hangi açılardan incelenip incelenmediğini görecektir ve çalışılmamış alanlarda çalışma fırsatı bulabilecektir. Bu çalışmanın verilerine de bakıldığında Türkiye'de de durumun pek farklı olmadığını, özellikle doktora ve yüksek lisans araştırmaları konusunda yabancı literatüre oranla Türkiye'de çok sınırlı konuda çalışma yapıldığı ve okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğu çok açıktır.

Ülkemizde okul öncesi dönemde yabancı dil öğrenimi, iki dillilik ve çok dillilik gitgide önem kazanmaktadır. Son yıllarda ülkemizde eğitimde uygulanan AB politikalarıyla beraber okul öncesi dönemde yabancı dil eğitimi özellikle İngilizce olarak daha fazla anaokulunda vermeye başlamıştır. Bununla beraber bazı üniversitelerin İngilizce öğretmenliği veya yabancı dil öğretimiyle ilgili diğer bölümler de okul öncesi dönemde yabancı dil öğretimiyle ilgili dersler konulmuş ve öğretmen adayları 3-6 yaş arası yabancı dil öğrenme/öğretme konularında bilgilendirilmeye başlanmıştır. Tüm bunlarla beraber bu araştırmada da görüldüğü üzere 0-6 yaş arası iki dillilik veya çok dilli olma konularında yeterince ve çeşitli çalışmalar yapılmamıştır. Ayrıca, okul öncesi dönemde iki dilli eğitim veren kurumların yaygın olmayıp İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi illerde sayılı anaokullarında veriliyor olması araştırmacıların araştırma yapacak kurumlara ulaşamamalarından kaynaklanıyor olabilmektedir.

Bu araştırmada yapılan incelemelerde iki dillilikle ilgili yapılan araştırmaların yıllarına bakıldığında doktora tezlerindeki çalışmaların çok az yapılmasıyla beraber 2021 yılı hariç son 5 yılda tercih edilmediği görülmektedir. Bir nevi uzmanlık alanının ilanı sayılabilecek doktora tezlerinde iki dilliliğin tercih edilmemesi kişilerin özellikle bu alanda uzmanlaşmak istemediklerinden dolayı olabilmektedir. Doktora tezlerinin aksine yüksek lisans tezlerinde ve makale çalışmalarında 2020 ve 2021 yıllarında istikrarlı ve diğer yıllara nazaran daha fazla çalışma yapılmıştır. Bu da okul öncesi dönemde iki dilli eğitimle ilgili çalışmaların Türkiye'de git gide dikkat çektiğini göstermektedir. Bundan dolayı, özellikle doktora tezleri başta olmak üzere okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili çalışmaların yapılması literatüre büyük katkılar sağlayacaktır.

Yapılan araştırmaların yöntemlerine bakıldığında doktora tezlerinde daha çok deneysel çalışmaların, yüksek lisans ve makale çalışmalarında ise vaka incelemelerinin tercih edildiği görülmektedir. Doktora tezlerinde deneysel çalışmaların tercih edilmesinin sebebi araştırmacıların özgün bir çalışma yapma ve bir teoriyi kanıtlama isteğinden ileri gelebileceği düşünülmektedir. Diğer çalışmalarda vaka incelemelerinin tercih edilmesi 0-6 yaş döneminde farklı iki dili birden öğrenen çocukların sayısının az olması ve çalışmaya özgünlük katmasıdır. Bu çalışmalarda aynı zamanda büyük oranda yöntemler açıkça belirtilmemiştir. Bu da araştırmacıların yaptıkları çalışmalarda metodolojik olarak disiplinli ve açık olmayışları ve makalelerini yayınlattıkları dergilerin iyi bir metot inceleme kriterlerinin olmayışından dolayı olabileceği düşünülebilir.

Çalışmalar konularına göre incelendiğinde; özgün çalışmaların önemli olduğu doktora tezlerinde konular tamamen birbirinden farklı seçilmiştir. Yüksek lisans tezlerinde ise en çok dil gelişiminin çeşitli açılardan incelenmesi konusu seçilmiş ve bunu iki dilli olmanın bazı bilişsel teorilere göre incelenmesi gelmektedir. Makalelerde ise en çok tercih edilen konu dil gelişiminin çeşitli açılardan incelenmesi konusundan sonra iki dillilikle ilgili ebeveyn ve öğretmen görüşleri gelmektedir. Bu da bize araştırmacıların okul öncesi dönemde uygulanan programların iki dilli çocuklar için ne derece yararlı olup olmadığı konusunda açıklama getirmeye çalıştıklarını ve bunun altında da Türkiyede okul öncesi dönemde iki dilli eğitim konusunun halen araştırmaya çok açık ve bilinmezliklerle dolu olan bir konu olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda ebeveyn ve öğretmen görüşleriyle ilgili yapılan çalışmaların sıklığının fazla olması da araştırmacıların yeni yeni filizlenen bu konu hakkında madalyonun diğer tarafı olan öğretmen ve veli tarafından iki dilli eğitimin nasıl karşılandığını merak ettiklerini göstermektedir. Öğretmen öğrenci ve velileri aynı anda elen alan çalışmaların yapılması literatürdeki eksikliğin kapanması açısından fayda sağlayacaktır.

Okul öncesi dönemde iki dillilik üzerine yapılan çalışmaların örneklem/çalışma grubu seçim grubuna göre dağılımlarında doktora tezlerinde sadece çocuklar üzerine çalışmalar yapılmışken, yüksek lisans tezlerinde ve makalelerde çalışmaların yine büyük çoğunluğunun çocuklar üzerine yapılmasıyla beraber, yüksek lisans tezlerinde sadece öğretmenler, makalelerde ise sadece öğretmenler ya da sadece veliler üzerine yapılan çalışmalar az da olsa görülmektedir. Yeni araştırmalar bağlamında çocuğu bir bütün olarak ele almalı ve Bronfenbrenner'in de (1979) belirttiği gibi çocuk tek başına değil etrafındaki onu etkileyen çevreyle beraber ele alınarak, çocuğun ailesi, kardeşleri, eğitim aldığı ülkedeki politikalar, öğretmen bilgi ve tutumu da dahil edilerek daha kapsamlı araştırmaların yapılması gibi öneriler getirilebilir.

İncelenen lisansüstü tezlerde ve makalelerde kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde doktora tezlerinde çok farklı ölçme araçları kullanılırken, yüksek lisans tezlerinde en çok ölçek ve görüşme formları, makalelerde ise ölçek ve dil örneği analizi kullanılmıştır. Yine benzer bir durum veri analiz tekniklerinde de görülmektedir. Doktora ve yüksek lisans tezlerinde testler daha çok kullanılırken, makalelerde ise dil örneği analizinden sonra testler daha çok tercih edilmiştir. Ölçeklerin standart oluşu, hesaplanmasının kolay olması ve net sonuçlar vermesinin araştırmacılar tarafından tercih edildiği düşünülmektedir. 0-6 yaş arasında iki dilli dil gelişiminin her açıdan incelenmesi için nitel ve nicel veri toplam araçlarının bir arada yapıldığı araştırmaların yapılması önerilebilir.

Çalışmaların incelediği dillere bakıldığında çok çeşitli dillerin incelendiğini görülmektedir. Doktora tezlerinde birbirinden farklı dil grupları incelenirken, yüksek lisans tezlerinde en çok Türkçe- Kürtçe, makalelerde ise Türkçe-İngilizce incelenmiştir. KONDA Araştırma ve Danışmanlık'ın 2006 yılında yaptığı araştırmaya göre Türkiye'de Türkçeden (%84,54) sonra en çok konuşulan dil %11,97 ile Kürtçedir. Bunun için Türkiye'de Türkçe-Kürtçe iki dilli okul öncesi çocukların olması araştırmacıları bu iki dili araştırmaya yönelttiği düşünülmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi lingua franca olarak kabul edilen İngilizce, Türkiye'de de yoğun bir şekilde ilgi görmekte ve aileler anaokullarında çocuklarının her iki dili de hemen hemen aynı seviyede öğrenmesini istemektedirler. Bunun için, Türkçe-İngilizce iki dilli öğretim programları revaçta olup bu iki dil üzerinde yapılan araştırmalar başı çekmektedir. Yakar & Temurçin'in (2013) de belirttiği üzere Türkiye'ye 2000 yılından itibaren yoğun bir şekilde göç edilmektedir ve göç eden ailelerin çocuklarının da iki dilli olacağı varsayılarak, okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili araştırmaların farklı açılardan yapılması önerilebilir.

Lisansüstü tezlerin yapıldığı bölümler incelendiğinde ise iki dilliliğin disiplinler arası bir çalışma olduğu görülmektedir. Doktora tezlerinde çocuk gelişimi başta olmak üzere eğitim programları ve yönetimi ve İngiliz dili eğitimi bölümlerinden araştırmalar yapılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde ise başı okul öncesi eğitimi çekmekle beraber bunu İngiliz dili eğitimi ve psikoloji bölümleri takip etmektedir. Bu çalışma, Agvan & Dönger'in (2016) de çalışmalarında belirttiği gibi iki dilliliğin disiplinler arası bir araştırma haline geldiğini ve her disiplinin iki dillilik olgusunu kendi çerçevelerinden izlediklerini göstermektedir. Li (2015) de iki dillilikle ilgili disiplinler arası çalışmaların birden fazla dil öğrenmeden sorumlu bilişsel ve sinirsel mekanizmaların daha derin anlaşılmasını sağlayacağını belirterek iki dilliliğin bilişsel bilim, eğitim, psikoloji ve sinirbilime sunacağı çok şey olduğunu belirtmiştir. Bu bilgilerden yola çıkılarak, Türkiye'de de okul öncesi dönemde iki dillilikle ilgili disiplinler arası çalışmaların beraber yapıldığı araştırmaların yapılması yarar sağlayacaktır.

Kaynakça

- Abais, H. F. (2021). *A case study: Bilingual children's code-switching mechanisms* (Yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Açelya Keleş, N. & Sabuncuoğlu, O. (2021). The impacts of bilingualism on pre-schoolers. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 191-208. doi: 10.17932/IAU.EFD.2015.013/efd_v07i009
- Agvan, Ö., & Dönger, A. (2016). Bireyde iki dillilik olgusu. *Science Committee*, 152.
- Ağca, Ö. (2012). *Normal gelişim gösteren ve dil bozukluğu olan tek dilli çocuklar ile iki dilli çocukların kavram gelişimlerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akgül, E., Yazıcı, D. & Akman, B. (2019) Views of parents preferring to raise a bilingual child. *Early Child Development and Care*, 189(10), 1588-1601. doi: 10.1080/03004430.2017.1400541
- Aktan-Erciyes, A. (2020). Longitudinal effects of second language on first language narrative skills and executive functions of preschool children. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 16(1), 42-58. doi: 10.17263/jlls.712638
- Akyol, Ö. (2019). *Acquisition of Turkish by a bilingual child: A case study* (Yüksek lisans tezi) Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Akyol Bal, Ö. & Sofu, H. (2015). Realization of subjects of an English-Turkish bilingual child. *Journal of Language*

and *Literature Education*, 14, 115-134.

- Ayanoğlu, M. (2015). *Okul öncesi eğitimde iki dilli çocukların sosyal gelişimi* (Yüksek lisans tezi). Zirve Üniversitesi, Gaziantep.
- Bae, J. (2007). Two-way immersion shows promising results: Findings from a new study. *Language Learning*, 57(2), 299–332. doi: 10.1111/j.1467-9922.2007.00410.x.
- Banko Bal, Ç., Ketenci Tona, F. M. & Akman B. (2020). Okul öncesi dönemdeki iki dilli çocukların ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin iki dillilik ile ilgili görüşleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 1695 doi: 10.29299/kefad.85400
- Beziçioğlu Göktolga, İ. (2016). Home language skills of the third-generation Turkish-Dutch bilingual children in the Netherlands. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 1-15.
- Bialystok, E. (2016). Bilingual education for young children: review of the effects and consequences. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 1-14. doi: 10.1080/13670050.2016.1203859
- Bican, G. (2017). İki dilliliğin tanımlanması: Kuramsal tartışmalar ve güncel yaklaşımlar. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 353-366. <https://doi.org/10.16916/aded.298779>
- Biçer, N. ve Alan, Y. (2019). Türk soylulara Türkçe öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 143-157. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.538665>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. Baskı). Pegem Yayınları
- Canan, N. (2012). *Okul öncesi dönem çocuklarda iki dilliliğin zihin kuramı gelişimi üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Costa, A., & Sebastián-Gallés, N. (2014). How does the bilingual experience sculpt the brain? *Nature Reviews Neuroscience*, 15(5), 336-345. doi:10.1038/nrn3709
- Coşkun, İ., Dündar, Ş. & Parlak, Ş. (2014). Türkiye’de özel eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 2(15), 375-396. <https://doi.org/10.12984/eed.49993>
- Çabuk, B., Er, B., Karageyik, S., & Tokgöz, K. (2018). Okul öncesi dönemdeki iki dilli olan ve olmayan çocukların okuma yazmaya hazırlık becerileriyle ilgili öğretmen algılarının incelenmesi. *Karabük University Institute of Social Sciences Journal Special Issue*, 4, 12-43.
- Çetintaş, B. G. & Yazıcı, Z. (2016). Erken çocukluk döneminde anaokulu ve anasınıflarında iki dilli eğitim uygulamaları ve deneyimleri üzerine öğretmen görüşleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(2), 173-187. doi: 10.13114/MJH.2016.292
- Çiftçi, S. (2021). *Okul öncesi eğitim programındaki etkinliklerin iki dilli çocukların Türkçe dil gelişimine etkisinin incelenmesi* (Doktora tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Dennaoui, K., Nicholls, R. J., O’Connor, M., Tarasuk, J., Kvalsvig, A., & Goldfeld, S. (2016). The English proficiency and academic language skills of Australian bilingual children during the primary school years. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 18(2), 157-165. <https://doi.org/10.3109/17549507.2015.1060526>
- Dikilitaş, K. (2017). Acquisition of pro drop by a Turkish-English bilingual child. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1),33-45. doi: 10.16986/HUJE.2016019934

- Düzen, N. (2017). *Ana dili Türkçe olan ve olmayan okul öncesi dönem çocuklarının Türkçe erken okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erbakan, N. T. (2020). *Translanguaging for bilingual acquisition of Turkish and English in a kindergarten context* (Yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Erdil, Z. (2012). *Hollanda'da yaşayan iki dilli ve Türkiye'de yaşayan tek dilli Türk çocukların dil özelliklerinin sobbet ve yüküleme dil örneği bağlamlarında karşılaştırılması* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Erdoğan, E. (2015). *İngiltere'de yaşayan Türkçe ve İngilizce konuşucusu sıralı ikidilli çocukların dil gelişim performanslarının özgül dil bozukluğu riski açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ersin, S. (2017). *Tek dilli Türkçe ve iki dilli Türkçe-Kürtçe konuşan dil bozukluğuna sahip çocukların morfolojik ve sentaktik özelliklerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Genc, E. & Savasci, M. (2014). İkidilli çocuklarda zihinsel sözlük yapılandırması. *27. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 116-125.
- Genç, İ. B. & Er, S. (2007). Erken yaşta yabancı dil öğretimi üzerine veli ve öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 21-30.
- Grover, V., Lawrence, J., & Rydland, V. (2018). Bilingual preschool children's second language development: The role of first-language vocabulary skills and second language talk input. *International Journal of Bilingualism*, 22(2), 234-250. <https://doi.org/10.1177/1367006916666389>
- Gordon Millett, K. R. (2010). *The cognitive effects of bilingualism: does knowing two languages impact children's ability to reason about mental states*. (Doctoral dissertation) University of Minnesota, Minneapolis.
- Günaydın, Y. (2020). İki dillilik ile ilgili yayımlanan makalelerin incelenmesi (2010-2020). *International Journal of Language Academy*, 8(5), 352-365. doi:10.29228/ijla.48083
- Hamarat, H. (2019). *İkinci dil eğitimi almayan tek dilli okul öncesi dönem çocukları ile iki dilli veya ikinci dil eğitimi alan okul öncesi dönem çocuklarının alıcı ve ifade edici dil gelişim düzeylerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Hamarat, H., & Ergin, B. (2020). İkinci dil eğitimi alan veya iki dilli ve ikinci dil eğitimi almayan tek dilli okul öncesi dönem çocuklarının alıcı ve ifade edici dil gelişim düzeylerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Education Journal*, 28(6), 2497-2509. doi: 10.24106/kefdergi.4099
- İlyasoğlu, N. T. (2007). *Effect of bilingualism on inhibitory control and theory of mind development* (Yüksek lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- İnceçay, G. & Soruç, A. (2013). The role of oral language proficiency in phonological awareness of early bilinguals. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language)*, 7(2), 106-116.
- Karlı, Y. (2015). *Bilişsel esneklik, iki dillilik ve üstbilişsel kararlar arasındaki gelişimsel bağlantılar* (Yüksek lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kearney, E. & Barbour, A. (2015). Embracing, contesting ve negotiating new languages: Young children's early socialization into foreign language learning. *Linguistic and Education*, 31, 159- 173. doi: 10.1016/j.linged.2015.07.005
- Kesmez, A. (2015). İki dillilik, Zazaca-Türkçe iki dilli akademisyenlerde dil kullanımı ve tercihler. *Bingöl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 157-165.
- Kıldan, A. O. & Ahi, B. (2013). Türkiye'de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi

- (2002-2011). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (27), 23 – 46.
- Kiremit, R. F. (2019). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Dil Gelişimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 159-174.
https://doi.org/10.17494/ogusbd.548314
- KONDA, (2006, 16 Temmuz). “Toplumsal Yapı Araştırması 2006. Biz Kimiz?”.
Erişim:http://www.konda.com.tr/html/dosyalar/ttya_tr.pdf.
- Korkut, G. E. (2014). *Erken çocukluk dönemindeki çift dilli çocuklar için farklı ülkelerde geliştirilmiş olan eğitim modelleri* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Koşan, Y. (2015). *Okul Öncesi Eğitimin İki Dilli Çocukların Okula Hazır Bulunuşluklarına Etkisinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Lazzarino, L. (2017). *Language related outcomes of bilingual education in preschool and primary school a systematic review from 2000 to 2016*. (Master thesis). Jönköping University, Sweden.
- Li, P. (2015). Bilingualism as a dynamic process. *The handbook of language emergence*, 511-536.
- Oğuz, S. K. (2021). *A descriptive study of Turkish-English bilingual development of a 4-year-old child* (Yüksek lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Oturak, E. H. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin iki dillilik, iki dilli çocuklar ve iki dilli eğitim ile ilgili inançlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Öncül, V. & Öztürk, S. (2019). Çocuk dil gelişiminde iki dillilik (Çince-Türkçe örnekleme). *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 44-61. doi: https://doi.org/10.32579/mecmua.523575
- Özge, D. (2010). *Mechanisms and strategies in the processing and acquisition of relative clauses in Turkish monolingual and Turkish-English bilingual children* (Doktora tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Özpolat, M. (2020). *Erken çocukluk döneminde iki dilliliğin çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Özpolat, M. & Sağlam, M. (2020). Erken çocukluk döneminde iki dilliliğin çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimine etkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 788-814.
https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202043282
- Rezzagil, M. (2010). *5-8 yaş iki dilli çocukların Türkçe artikülasyon özelliklerinin sesbilgisel (fonolojik) süreçler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Rezzagil, M. & Akman, B. (2014). 5-8 yaş iki dilli çocukların Türkçe konuşmalarında kullandıkları sesbilgisel (fonolojik) süreçlerin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3(2), 317-356.
- Sağın-Şimşek, Ç. & Antonova, E. (2021). At the syntax-pragmatics interface: Acquisition of Turkish word order by Turkish-English, Turkish-German and Turkish-Russian bilingual children. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 3, 71-87. https://doi.org/10.18492/dad.764149
- Sahlan, N.A.I.B.M., Osman, Z., Sarudin, A. & Redzwan, H.F.M. (2020). A systematic review of second language learning: Trends and suggestions. *Palarch's Journal Of Archaeology Of Egypt/ Egyptology* 17(6).
- Schoder, S. (2010). *Language learning in three childhood programmes in Austria, Germany and the United States*. (Doctoral dissertation). West Virginia University, Morgantown.
- Seçer, F. (2015). *Tek dil ve iki dille büyüyen çocukların sosyal gelişimleri üzerine karşılaştırmalı bir çalışma* (Yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, İstanbul.

- Şeker, E. (2018). Bilingual acquisition of English and Turkish languages: A case study of a Turkish infant. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 14(2), 183-192.
- Temel, F., Genç Çopur, H., Akpınar, Ü., İnci, M. A., Özdemir, E. B., Balcı, A., Ertör, E., Kaya, G., Aktemur Gürlü, S., Kurupınar, A. & Ertürk, Z. (2021). İki dilli çocuklar için Türkçe değerlendirme aracı (İÇ-TDA)'nın geliştirilmesi ve geçerlik-güvenirlilik çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(3), 686-707. doi:10.16916/aded.857191
- Tercan, H. & Tercan, C. (2020). Erken yıllarda iki dilde eğitim: Öğretmenlerin bakış açısıyla etki ve sonuçların incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi Fakültesi*, 7(3).doi: 10.21020/husbfd.644117
- Tulu, Y. (2009). *Ana dili Türkçe olan ve ana dili Türkçe olmayan (iki dilli) 4-7 yaş çocukların dil düzeylerine etki eden faktörlerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Turan, Z. & Akdag-Cimen, B. (2019). Flipped classroom in English language teaching: a systematic review. *Computer Assisted Language Learning*, 32(5). doi: 10.1080/09588221.2019.1584117
- Yakar, M. & Temurçin, K. (2013). Yurtdışından Türkiye'ye kim, nereye göç ediyor? *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5(1).
- Yalçın Su, F. (2020). *Okul öncesi eğitime iki dilliliğin yansımaları: Etnografik bir durum çalışması* (Yüksek lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Yalçın Su, F., & Çetin, A. (2021). Reflections of bilingualism on preschool education: An ethnographic case study. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 17(Special Issue 1), 268-289.
- Yazıcı, Z. G. (2007). *Birinci ve ikinci dili Türkçe olan iki dilli çocukların Türkçeyi kazanımlarına dil merkezli okul öncesi eğitim programının etkisi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yazıcı, Z. & Fulya Temel, Z. (2011). İkidilli ve tek dilli çocuklarda dil gelişimi okuma olgunluğu ilişkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 145 – 158.